

Tirgū esošās augstās normatīvo aktu barjeras ietekmē stikla iepakojuma apsaimniekotāju spēju sekmīgi darboties tirgū ilgstošā laika periodā

Publicēts: 27.07.2021.

[Informācija preseī](#)

[Jaunami](#)

[Tirgus uzraudzība](#)

Konkurences padome (KP) izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma [tirgus uzraudzībā](#) konstatējusi, ka prasības, kuras nepieciešams izpildīt, lai sekmīgi un pastāvīgi darbotos šajā tirgū, ietekmē ražotāju atbildības sistēmas operatoru (RASO) spēju sekmīgi darboties tirgū ilgstošā laika periodā. Vienlaikus vidējās apsaimniekošanas likmes pieaugums 2018.-2020. gada periodā, kas bija kā signāls tirgus uzraudzības uzsākšanai, uzskatāms par pamatotu, t.i., tas palielinājies atbilstoši apsaimniekošanas izmaksu pieaugumam.

Izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgus novērtējums

Izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgū 2020. gadā darbojās seši RASO, kas apsaimnieko visa veida izlietoto iepakojumu: plastmasu, metālu, papīru, kartonu. Konkrētajā tirgū pastāv konkurence un dabas resursu nodokļa (DRN) maksātāji, kas realizē preces iepakojumā vai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai izmanto iepakojumā iegādātas preces, var brīvi izvēlēties, ar kuru operatoru slēgt līgumu par tirgū laistā stikla iepakojuma apsaimniekošanu. Vienlaikus KP konstatējusi, ka tirgus ir oligopolistisks un augsti koncentrēts. Šie un citi apstākļi, piemēram, tirgus caurspīdīgums, produkta homogenitāte, barjeras ienākšanai un darbībai tirgū veicina kolektīvo dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū, ko bauda divi spēcīgākie tirgus līderi – AS “Latvijas zaļais punkts” un SIA “Zaļā josta”.

Tāpat KP ieskatā normatīvajos aktos noteiktās prasības, publikotās apsaimniekošanas likmes, kādas operatori piemēro DRN maksātājiem, kā arī produkta viendabīgums uzskatāmi par faktoriem, kas tirgus līderiem ļauj koordinēt savu darbību izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas tirgū, līdz ar to, iespējams, prognozējot vienam otra rīcību gadījumos, kad mainās situācija tirgū.

Konkurences spiediens uz izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgus līderiem

Vērtējot jauno tirgus dalībnieku ietekmi uz AS “Latvijas zaļais punkts” un SIA “Zaļā josta” pozīciju izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgū, t.sk. uz tirgus daļu izmaiņām, KP secina, ka līdz 2018. gadam bija konstatējami tikai atsevišķi gadījumi, kad DRN maksātāji, reaģējot uz augstām apsaimniekošanas likmēm, noslēdza līgumu ar kādu no tirgus jaunienācējiem, kas piedāvāja zemākas apsaimniekošanas likmes. Savukārt pēc 2018. gada tirgū parādījies cita tendence – DRN maksātāji maina līgumpartnerus, kas norāda uz konkurences attīstību stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgū, jaunajiem RASO radot konkurences spiedienu uz AS “Latvijas zaļais punkts” un SIA “Zaļā josta”. Tomēr 2020. gada izskaņā tirgū darbojošos operatoru vidējās apsaimniekošanas likmes ir izlīdzinājušās, tuvinoties tirgus līderu piemērotajām likmēm. Tādējādi līgumpartneriem potenciāli var samazināties interese slēgt līgumu ar kādu no jaunajiem operatoriem pēc esošā līguma termiņa beigām, jo līgumpartneri nesaņems lētāku pakalpojumu.

Kā mainījies stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgus?

Kopš 2018. gada, pēc jauno operatoru ienākšanas stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgū, ir mainījusies tirgus struktūra, uzlabojusies konkurences situācija stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgū un samazinājusies tirgus koncentrācija. Izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgū ilgstoši darbojas divi tirgus līderi, savukārt pārējie tirgus dalībnieki, tirgū darbojas īsu laika periodu, pēc viena līdz trīs gadu perioda to atstājot. Piemēram, darbību izlietotā iepakojuma (t.sk. stikla iepakojuma) apsaimniekošanas tirgū 2020. gada otrajā pusē izbeidza divi RASO. Līdz ar to šobrīd dabas resursu nodokļa maksātājiem ir iespējas izvēlēties vienu no tirgū esošajiem pieciem ražotāju atbildības sistēmas operatoriem (kopš 01.01.2021.), ar kuru noslēgt līgumu.

Apstākļi, ka divi RASO pēc īsa darbības perioda tirgu ir atstājuši, KP ieskatā norāda to, ka jaunienācējiem RASO ir grūti izpildīt prasības, kādas noteiktas RASO darbībai tirgū. Līdz ar to secināms, ka jaunienācēji RASO spēj ienākt tirgū, bet nespēj tirgū sekmīgi darboties ilgstošā laika periodā tirgū pastāvošo barjeru ietekmē.

Pēdējo divu gadu laikā jaunie operatori ir palielinājuši līgumpartneru skaitu, apsaimniekojamo iepakojuma apjomu un līdz ar to tirgus daļu, tomēr, apsaimniekošanas likmēm izlīdzinoties, jauno RASO izdarītais konkurences spiediens uz tirgus līderiem AS "Latvijas zaļais punkts" un SIA "Zaļā josta" var samazināties. Līdz ar to vienlaikus pastāv risks, ka daļa dabas resursu nodokļa maksātāju atgriezīsies pie iepriekšējiem līgumpartneriem, tādā veidā pakļaujot riskam jauno tirgus dalībnieku sekmīgu turpmāko darbību tirgū kopumā.

Depozīta sistēmas ieviešanas ietekme uz stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgu

Latvijā no 2022. gada 1. februāra sāks darboties depozīta sistēma, kas ir izlietotā dzērienu depozīta iepakojuma pieņemšana no galalietotāja, šķirošana, pārvadāšana, uzglabāšana, pārstrāde vai sagatavošana atkārtotai izmantošanai atbilstoši tā sākotnējam uzdevumam, kā arī minēto darbību plānošana un organizēšana. Tādējādi ar depozīta sistēmas ieviešanu stikla iepakojumu Latvijas teritorijā apsaimniekos divu sistēmu: depozīta sistēmas un ražotāju atbildības sistēmas ietvaros.

KP secina, ka, samazinoties apsaimniekojamam stikla iepakojuma apjomam depozīta sistēmas ieviešanas rezultātā, var rasties papildu spiediens uz ražotāju atbildības sistēmas operatoru piemērotajām apsaimniekošanas likmēm. Tāpat pastāv iespēja pēc depozīta sistēmas darbības sākuma vēl vairāk saasināties konkurencei tirgus dalībnieku starpā.

Izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgus tendences

2018-2020

Stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgus struktūra

TIRGUS IR **OLIGOPOLISTISKS** UN TAS IR
AUGSTI KONCENTRĒTS

70-90%

SIA "Zaļā josta"
AS "Latvijas zaļais punkts"

pastāv pazīmes par tirgus
līderu atrašanos **kolektīvā**
dominējošā stāvoklī

10-20%

SIA "Zaļais centrs"
SIA "Eko Rija"
SIA "Eco Point"
SIA "AJ Power Recycling"

*2020. gada dati

Konkurences spiediens uz **tirgus līderiem**

Līdz 2018. gadam **reti tiek slēgti līgumi ar kādu no tirgus jaunienācējiem**, kas piedāvā zemākas apsaimniekošanas likmes

Pēc 2018. gada tirgū parādījies cita tendence - līgumpartneri tiek mainīti, **radot konkurences spiedienu uz līderiem**

2020. gadā tirgū operatoru vidējās apsaimniekošanas likmes ir izlīdzinājušās, kas norāda uz **jauno tirgus dalībnieku sekošanu līderiem**

Nakotnē līgumpartneriem **potenciāli var samazināties interese slēgt līgumu ar kādu no jaunajiem operatoriem** pēc esošā līguma termiņa beigām

Kas **mainījies** stikla iepakojuma apsaimniekošanas pakalpojuma tirgū?

Pēdējo divu gadu laikā jaunie operatori ir palielinājuši **līgumpartneru skaitu, apsaimniekojamo iepakojuma apjomu un līdz ar to tirgus daļu**

Jaunie operatori spēj pārvarēt barjeras ienākšanai tirgū, bet **nespēj tirgū sekmīgi darboties ilgstošā laika periodā** tirgū pastāvošo barjeru ietekmē

Kopš 2018. gada ir mainījies tirgus struktūra, **uzlabojies**

Depozīta sistēmas ieviešanas ietekme uz stikla iepakojuma apsaimniekošanas tirgu

- ×** Var rasties papildu spiediens uz ražotāju atbildības sistēmas operatoru piemērotajām **apsaimniekošanas likmēm**
- ×** Pastāv iespēja pēc depozīta sistēmas darbības sākuma vēl vairāk saasināties **konkurencei tirgus dalībnieku starpā**

*Latvijā no 2022. gada 1. februāra sāks darboties depozīta sistēma